

До
Членовете на Научно жури,
определено със Заповед №Р-2181/01.12.2021 г.
на Ректора на МУ-Пловдив

Становище

от проф.д-р Ани Кеворк Кеворкян, дм
ръководител катедра Епидемиология и МБС,
Факултет обществено здраве, Медицински университет- Пловдив

Относно процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор” в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, Професионално направление 7.1. Медицина, по докторска програма “Медицина на бедствените ситуации”

Автор на дисертационния труд: д-р Мария Георгиева Георгиева

Тема: „Оптимизиране устойчивостта на лечебните заведения за болнична помощ на бедствени ситуации“

Научен ръководител: проф. д-р Ростислав Костадинов, дмн

1. Описание на представените документи и материали по конкурса:

Представените документи и материали по конкурса отговарят на изискванията на Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в РБ (ЗРАСРБ) и Правилника за академично развитие в Медицински университет -Пловдив.

2. Представяне на докторанта (професионално и академично развитие):

Асистент Мария Георгиева Георгиева е родена през 1989 г. в гр. Крумовград. Завършва средно образование в паралелка с хуманитарен профил през 2008 г. с отличен успех. Придобива квалификационна степен *Магистър по медицина* (2015 г.) в Медицински университет-Пловдив. Още от студентските години като кръжочник по хирургия проявява интерес към оказване на първа медицинска, специализирана и квалифицирана помощ при различни инциденти и бедствия. Това влияе в последствие при избора на месторабота и специалност. След спечелен конкурс през 2016 г. е назначена като асистент в секция Медицина на бедствените ситуации към Катедрата по епидемиология и МБС на МУ-Пловдив. Преподава на български и на английски език на студенти от специалност „Медицина“ и „Дентална медицина“ при годишна натовареност над норматива от 300 часа (над 450 часа годишно).

Като част от следдипломното обучение завършва курс „Педагогически проблеми в медицинското образование“ и специализира Медицина на бедствените ситуации (на катастрофите). През годините на катедрено ниво (в секция МБС) е била отговорник по научноизследователската дейност, а понастоящем отговоря за електронното обучение и администриране на сайта на катедрата. Научноизследователската ѝ дейност е насочена към различни аспекти на бедствените ситуации и по-конкретно устойчивост при бедствия, което е отразено в 10 научни публикации в списания и сборници в съавторство и участие в 19 национални и международни научни форуми.

Член е на Български лекарски съюз, Съюз на учените в България, Българско научно дружество по обществено здраве, Младежко научно дружество „Асклепий“ и Българско научно дружество по епидемиология на инфекциозните и неинфекциозните болести.

Владее английски език ниво В2, с много добра компютърна грамотност (Microsoft Office; SPSS).

Зачислена е като докторант на самостоятелна форма на обучение в катедра Епидемиология и МБС при МУ-Пловдив (Заповед Р-310/13.02.2020 год.) с тема на дисертационния труд „Оптимизиране устойчивостта на лечебните заведения за болнична помощ на бедствени ситуации“ и е отчислена с право на защита (решение на разширен Катедрен съвет –протокол № 2/07.10.2021 г., прието на Факултетен съвет - протокол № 8/08.10.2021 г.).

3.Актуалност на тематиката:

Бедствията (природни и антропогенни) под една или друга форма са съпътствали човешкото развитие и история. В последните десетилетия се отчита нарастване на тяхната честотата и тежест, като понастоящем те продължават да причиняват значителни материални щети и голям брой пострадали. Подобно на класическите, нововъзникналите и повторнопоявилите се заразни заболявания, и при бедствените ситуации проявлението (размер, форма) е силно повлияна от настъпващите промени в околната среда под въздействие на човешката дейност, както и от протичащите в обществото процеси на индустриализация, урбанизация и глобализация. Парадоксално е, че от една страна тези обществени процеси са основните движещи сили на развитие на съвременното общество, а от друга страна имат негативното въздействие върху околната среда и последващото повишаване честотата и тежестта на бедствените ситуации, риска за възникване на епидемични и пандемични заболявания.

Един от съществените аспекти при справяне с възникнала бедствена ситуация (БС) е готовността и способността на лечебните заведения да променят своя режим на работа и да отговорят бързо и адекватно на повишените изисквания за оказване на медицинска помощ. Дисертационният труд на д-р Мария Георгиева е посветен в своята същност на анализ на оперативната компонента на устойчивостта на лечебните заведения за болнична помощ (ЛЗБП) за справяне при бедствия, аварии и катастрофи (БАК). Оперативната компонента включва човешки ресурси, процеси на планиране и управление на медицински дейности. Устойчивостта на БАК е все още недостатъчно проучен проблем, включително в нашата страна. В тази връзка разработения дисертационен труд представлява интерес поради тенденциите на нарастване на броя и честотата на БС, които засягат населението в риск и отправят предизвикателства пред медицинското осигуряване.

4. Познаване на проблема:

Цялостното впечатление от представената за рецензиране разработка е, че докторантката познава проблема - дискутира и анализира еднакво добре отделни негови страни, както в частта „литературен обзор“, така и при собствените проучвания.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд/ автореферата, изводите и приносите:

Дисертационният труд е представен върху 169 стандартни страници и е добре онагледен с 57 фигури, 5 таблици и 6 приложения. Структуриран е според общоприетите изисквания- въведение (2 стр.), литературен обзор (28 стр.), цел и задачи (1 стр.), материали и методи (7 стр.), резултати и обсъждане (96 стр.), изводи (1 стр.), приноси (1 стр.), приложения (11 стр.). Използваните литературни източници са 199, от които 39 на кирилица и 160 на латиница, като цитираните заглавия имат непосредствено отношение към проучвания проблем.

Обзорът е прецизно фокусиран върху темата на дисертационния труд с добро познаване на съвременната научна литература, написан е в логична последователност: от дефинирането на понятието „бедствие“, през тенденции в развитието на бедствените ситуации и тяхното въздействие върху извършването на здравни услуги до дискутиране

на устойчивост на бедствени ситуации и основно тази на лечебните заведения за болнична помощ. Коректно са цитирани български автори, работили по проблема. Приемам, че така представения литературен обзор има известна приложна стойност, особено частта за повишаване на устойчивост на бедствия в глобален и национален мащаб посредством изграждане на академична мрежа и образователните програми за оптимизиране на обучението не само към лицата, пряко отговорни за справяне при бедствия, но и към обществото като цяло.

Логично следвайки основните моменти в обзора е построена и частта - собствени проучвания в дисертацията.

Целта е формулирана ясно и конкретно, като за постигането ѝ са поставени пет задачи, обективизиращи състоянието на проблема в област Пловдив, а именно: анализ на бедствените ситуации, които са с повишен риск; оценка на въздействията, определяне на готовността за реакция при бедствени ситуации, анализ на подготвеността на личния състав и предлагане на програми за оптимизиране на оперативната компонента на устойчивостта на ЛЗБП на бедствия в област Пловдив.

Частта „Материали и методи“ е много добре структурирана с коректно описание на: обекта и единиците на наблюдение, методиката за определяне на обема на извадката, периода на проучване и признаците на проучване, както и използваните социологически методи (анкетен и документален) и статистически методи. Социално-демографската характеристика на включените в проучването медицински лица е подробно представена също в частта „Материали и методи“, което не натоварва изложението в частта „Резултати и обсъждане“. Тя е в достатъчен обем и е подчинена на поставените задачи. Систематизирана е информацията за регистрираните бедствия, инциденти с опасни вещества и инциденти с източници на йонизираща радиация в област Пловдив в периода 2016-2019 година. Техният брой (139) е значим за регион и съответно за страна в мирно време. Свързаните с тях извършени дейности по оказване на помощ, издирване и/или спасяване е 117, което е показателно за необходимостта от финансов ресурс и обучен персонал за справяне и противодействие. Това дава основание област Пловдив да бъде определена като уязвима при бедствени ситуации поради географското разположение, наличните индустриални комплекси и риск от развитие на огнище на химично поражение, и др.

Анализирайки вероятните въздействията, които бедствените ситуации ще окажат върху лечебните заведения за болнична помощ, докторантката према повишаването на готовността на медицинския персонал като най-гъвкавия и достъпен способ за повишаване устойчивостта на ЛЗБП, т.е. чрез повишаване капацитета и способностите на оперативната компонента.

Не на последно място по значение е констатацията за необходимостта от оптимизиране на плановете за реакция на ЛЗБП при бедствени ситуации. За целата са прегледани плановете на 4 ЛЗБП (3 в Пловдивска област и 1 в Бургаска област в сравнителен план). Съществени са направените препоръките за акцентирание върху критичната инженерна инфраструктура и ресурсното осигуряване (запаси от ЛПС и от спешни лекарства, преносимо медицинско оборудване, леглови фонд, собствен санитарен транспорт), както и необходимост от преразглеждане и задълбочено описване на стандартните оперативни процедури (СОП) за действие при бедствие, свързани с увеличаване на легловата база, увеличаване на медицинските специалисти, евакуация на пострадалите при заплаха за болницата, сортировка на пострадалите.

Резултатите от проведеното анкетно проучване сред различни категории медицински показват ниска честота, обем и обхват на провежданото теоретично и практическо обучение на работещите в ЛЗБП по отношение на специфичните дейности, изпълнявани по време на МОБС. Независимо, че използването на анкетния метод за

събиране на данни крие известен субективизъм, получената информация недвусмислено посочва необходимостта от повишаване на подготовката на медицинските специалисти за действие при БС посредством периодично провеждане на теоретично и практическо обучение, както и използването на ролеви игри и възможностите на съвременните информационни технологии за повишаване готовността на медицинските специалисти и оказване на положително въздействие върху устойчивостта на ЛЗБП на БС.

Направени са общо шест основни извода, които обобщават точно резултатите от проведените проучвания в дисертационния труд. Съгласна съм с направената самооценка от докторантката за приносите на разработката (6 научно-теоретични, 4 научно-приложни и 2 обогатяващи теорията и практиката на МБС).

Представеният автореферат е написан на 64 страници и е с много добро оформление, онагледен с 40 фигури и 3 таблици, достатъчно информативен и отразява съдържанието, основните резултати и приноси на дисертационния труд.

6. Оценка на публикациите и участията в научни конференции/форуми по темата на доктората:

Д-р Мария Георгиева е приложила доказателствен материал за 3 пълнотекстови публикации по темата на дисертацията в периода 2017-2021 г., съответно по една във *Folia Medica* (под печат, реферирано в Scopus), в *Trakia Journal of Sciences* (реферирано в Web of science) и в сборник доклади от Първа национална конференция "Общественото здраве – глобален приоритет в науката и практиката". И в трите публикации е първи автор, отразяващо способността ѝ да планира, анализира и обобщава получените данни. Сумарно броят точки по показател Г (по темата на доктората) е 50, при изискуеми 30, съгласно Правилника за академично развитие в МУ-Пловдив.

Част от резултатите в дисертационния труд са представени и дискутирани пред широк кръг от специалисти, работещи в областта на общественото здраве на форуми, организирани от Българското научно дружество по общественото здраве. Смятам, че представените публикации и участия представят реално постигнатото от докторанта в хода на разработваната тема и съдействат за популяризирането им сред научната общественост, както и за целите на медицината на бедствените ситуации.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Докторантката Мария Георгиева е млад, много изпълнителен, прецизен в работата си колега и преподавател. Работата по дисертационната тема ѝ позволи да натрупа допълнителен научноизследователски опит. Тя показва, че притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научната специалност „Медицина на бедствените ситуации“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Представеният дисертационен труд съдържа научно-теоретични и научно-приложни резултати е приносен характер за страната и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и специфичните изисквания, приети в правилника на МУ-Пловдив.

Въз основа на изложеното, давам положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните дисертационен труд, автореферат и публикации, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди на асистент Мария Георгиева Георгиева ОНС „Доктор“ по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“

Изготвил становището:
/проф.д-р Ани Кеворкян, дм/

26.12.2021г.
Пловдив